

ФІНАНСИ, ГРОШОВИЙ ОБІГ, КРЕДИТ

УДК 336.02.330.3

НАПРЯМИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ БЮДЖЕТНОГО ПЛАНУВАННЯ

Шаповал С.Л.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні питання розвитку системи бюджетного планування.

Метою дослідження є розкриття напрямів розвитку системи бюджетного планування.

Методи дослідження. У науковій статті застосовано сукупність методів і підходів, що дозволило реалізувати концептуальну єдність дослідження. Системний та структурний методи використано при розкритті сутності системи бюджетного планування; синтезу, факторний, порівняльний – для визначення основних напрямів розвитку системи бюджетного планування.

Результати роботи. Розкрито сутність системи бюджетного планування. Визначено основні напрями розвитку та підвищення ефективності системи бюджетного планування. Обґрунтовано основні функції бюджетного планування та його впливу на соціально-економічний розвиток країни. Дієвим підходом до бюджетного планування є програмно-цільовий метод, який ґрунтується на раціональному управлінні бюджетними коштами та спрямований на вирішення соціально-економічних питань, що стоять перед суспільством на певному етапі його розвитку. Формування бюджету за програмно-цільовим методом дозволяє визначити бюджетні показники на основі планування відповідних суспільно значущих завдань на рівні держави, адміністративно-територіальних одиниць, відповідних галузей економіки, соціальної сфери, забезпечити розробку дієвих заходів щодо їх досягнення у встановлені терміни. Програмно-цільовий метод планування видатків є інструментом середньострокового бюджетного планування, за допомогою якого забезпечується формування структури видатків на перспективу за пріоритетами, що відповідають стратегічним цілям держави з метою реалізації завдань соціального та економічного розвитку країни.

Галузь застосування результатів роботи. Управління державними фінансами. Бюджетне планування у системі фінансово-економічних відносин.

Висновки. Система бюджетного планування потребує подальшого вдосконалення за рахунок розвитку інституційних засад бюджетного процесу. Модернізація бюджетних програм має відбуватися за рахунок розширення стратегічних цілей, досягнення яких покладено на головного розпорядника бюджетних коштів. Важливим є запровадження у процес бюджетного планування механізму розробки щорічних доповідей головними розпорядниками бюджетних коштів про досягнуті результати. Вагомим є розроблення та запровадження оцінки виконання бюджетних програм шляхом порівняння результатів їх виконання між головними розпорядниками коштів та розпорядниками коштів нижчого рівня, визначення найбільш ефективних бюджетних програм, планування показників на наступний бюджетний період на основі фактичного виконання в минулому періоді. Доцільність реалізації бюджетної програми має базуватися на основі кінцевих стратегічних цілей, передбачених

планами діяльності головного розпорядника бюджетних коштів. Необхідною умовою підвищення якості процесу бюджетного планування є встановлення довгострокових цілей та завдань бюджетної стратегії, кількісних та якісних критеріїв їх виконання і на цій основі визначення обсягів бюджетних ресурсів на перспективу. Розробка прогнозних бюджетних показників на довгострокову перспективу, бюджетної стратегії з урахуванням циклічності економічного розвитку сприятиме підвищенню керованості бюджетного процесу.

Ключові слова: державні фінанси, бюджет, бюджетна система, бюджетне планування, бюджетна політика, бюджетне регулювання.

НАПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЯ СИСТЕМЫ БЮДЖЕТНОГО ПЛАНИРОВАНИЯ

Шаповал С.Л.

Предметом исследования являются теоретические и практические вопросы развития системы бюджетного планирования.

Целью исследования является раскрытие направлений развития системы бюджетного планирования.

Методы исследования. В научной статье применена совокупность методов и подходов, что позволило реализовать концептуальное единство исследования. Системный и структурный методы использованы при раскрытии сущности системы бюджетного планирования; синтеза, факторный, сравнительный - для определения основных направлений развития системы бюджетного планирования.

Результаты работы. Раскрыта сущность системы бюджетного планирования. Определены основные направления развития и повышения эффективности системы бюджетного планирования. Обоснованы основные функции бюджетного планирования и его влияния на социально-экономическое развитие страны. Действенным подходом к бюджетного планирования является программно-целевой метод, который основывается на рациональном управлении бюджетными средствами и направленный на решение социально-экономических вопросов, стоящих перед обществом на определенном этапе его развития. Формирование бюджета по программно-целевым методом позволяет определить бюджетные показатели на основе планирования соответствующих общественно значимых задач на уровне государства, административно-территориальных единиц, соответствующих отраслей экономики, социальной сферы, обеспечить разработку действенных мероприятий по их достижению в установленные сроки. Программно-целевой метод планирования расходов является инструментом среднесрочного бюджетного планирования, с помощью которого обеспечивается формирование структуры расходов на перспективу с приоритетами, которые отвечают стратегическим целям государства с целью реализации задач социального и экономического развития страны.

Область применения результатов работы. Управление государственными финансами. Бюджетное планирование в системе финансово-экономических отношений.

Выводы. Система бюджетного планирования требует дальнейшего совершенствования за счет развития институциональных основ бюджетного процесса. Модернизация бюджетных программ должна происходить за счет расширения стратегических целей, достижение которых возложена на главного распорядителя бюджетных средств. Важным является внедрение в процесс бюджетного планирования механизма разработки ежегодных докладов главными распорядителями бюджетных средств о достигнутых результатах. Весомым является разработка и введение оценки выполнения бюджетных программ путем сравнения результатов их выполнения между главными распорядителями средств и распорядителями средств низшего уровня, определение наиболее эффективных бюджетных программ, планирование показателей на следующий бюджетный период на основе фактического выполнения в прошлом периоде. Целесообразность реализации бюджетной программы должно базироваться на основе конечных стратегических целей, предусмотренных планами деятельности главного распорядителя бюджетных средств. Необходимым условием повышения качества процесса бюджетного планирования является установление долгосрочных целей и задач бюджетной стратегии, количественных и качественных критериев их выполнения и на этой основе определение объемов бюджетных ресурсов на перспективу. Разработка прогнозных бюджетных показателей на долгосрочную перспективу, бюджетной стратегии с учетом цикличности экономического развития будет способствовать повышению управляемости бюджетного процесса.

Ключевые слова: государственные финансы, бюджет, бюджетная система, бюджетное планирование, бюджетная политика, бюджетное регулирование.

DIRECTIONS OF DEVELOPMENT BUDGET PLANNING SYSTEM

Shapoval S.L.

The research subject is theoretical and practical issues of budget planning system.

The research goal is the disclosure of budget planning system areas.

Research methods. The set of methods and approaches were used in scientific articles. It was allowed to implement the conceptual integrity of the study. Systemic and structural methods were used in the disclosure of budget planning system; synthesis, factorial, comparative methods were used to determine the main directions of budget planning development.

The results of the research. The essence of the budget planning system disclosed. The main directions of development and efficiency of budget planning system defined. The main functions of budget planning defined and justified its influence on social and economic development. An effective approach to budget planning is program-target method which is based on the rational management of budget funds and aimed at addressing socio-economic issues facing society at a certain stage of its development. Formation of the budget for program-based method allows to determine the budget figures based on the sequencing of socially significant problems at the state level administrative units, the relevant sectors of the economy, the social sphere. It allows to provide the development of effective measures to achieve them on time. The program-based method planning is a tool for medium-term budget planning, which ensured the formation of structure costs in the future on priorities that meet the strategic objectives of the state to implement the objectives of social and economic development.

Area of the results application. Public finances management. Budget planning in the system of financial and economic relations.

Conclusions. Budget planning system needs further improvement through the development of the budget process institutional framework. Budget programs modernization should be done by expanding strategic objectives. It is important to introduce the process of budget planning mechanism to develop annual reports by main budget funds administrators. The development and implementation of performance assessment by budgetary programs is significant. It is necessary to compare the results of their implementation between main budget funds administrators and lower level budget funds administrators, determine the most effective programs of budget planning parameters for the next budget period based on actual performance in the past period. The feasibility of the implementation of budget programs should be based on the final strategic goals of the plan by main budget funds administrators. A necessary condition for improving the quality of budget planning process is to establish long-term goals and objectives of the budget strategy, quantitative and qualitative criteria and their implementation on this basis to determine the volume of budgetary resources for the future. The development of forecasted budgetary performance in the long term will improve the budget process manageability.

Keywords: public finance, budget, budget system, budget planning, budget policy, budget management.

Постановка проблеми. Бюджет є вагомою складовою системи фінансового регулювання економіки, його збалансованість, оптимальність є однією з основних умов економічного зростання. Обсяг і порядок утворення основного централізованого державного грошового фонду в сукупності з напрямками і методами використання цих коштів створюють умови для виконання органами влади управлінських функцій, що суттєво впливають на досягнення цілей системи бюджетного регулювання. Бюджетне планування знаходить відображення через складові регуляторного механізму бюджетної політики у сфері доходів, видатків та міжбюджетних відносин. На сучасному етапі економічних перетворень необхідно підвищувати рівень обґрунтованості бюджетного планування з урахуванням особливості фінансово-бюджетних відносин у державі, посилювати вплив бюджетного регулювання на соціально-економічний розвиток країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед вагомих наукових досліджень проблем формування та реалізації бюджетної політики України, визначення напрямів розвитку системи бюджетного планування присвячено праці Дж. Б'юкенена [1], Т.Боголіб [2], І.Запатріної [3], Л.Лисяк [4], А.Максюті [7], П.Самуельсона [5], Дж.Стігліца, В.Федосова [6], І.Чугунова [7-10], С.Юрія [6] та інших.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні питання розвитку системи бюджетного планування.

Метою дослідження є розкриття напрямів розвитку системи бюджетного планування.

Методи дослідження. У науковій статті застосовано сукупність методів і підходів, що дозволило реалізувати концептуальну єдність дослідження. Системний та структурний методи використано при розкритті сутності системи бюджетного планування; синтезу, факторний, порівняльний – для визначення основних напрямів розвитку системи бюджетного планування.

Результати дослідження. Основним інструментом державного регулювання соціально-економічного розвитку країни є перспективне бюджетне планування, зміст якого полягає у розробці основних напрямів формування та використання бюджетних коштів на середньо- та довгостроковий періоди, зважаючи на необхідність виконання завдань, що постають перед суспільством на певному етапі його розвитку. Проведення цілеспрямованої фінансово-бюджетної політики передбачає запровадження стратегічного бюджетного планування. У процесі перспективного бюджетного планування створюються умови для розв'язання найважливіших проблем державного впливу на економічний розвиток. Розробка і реалізація бюджетної стратегії є необхідною умовою підвищення якості процесу бюджетного планування, посилення впливу бюджетного регулювання на соціально-економічний розвиток країни. З метою активізації впливу бюджетної стратегії на соціально-економічний розвиток суспільства потрібно вживати заходи, спрямовані на підвищення рівня збалансованості й прозорості бюджету, ефективності витрачання бюджетних коштів, удосконалення міжбюджетних відносин, забезпечення якісного виконання бюджетів усіх рівнів, здійснення дієвого фінансового контролю [8].

Основи теорії державного бюджету вивчав ще на початку XIX ст. російський вчений, радник царя Олександра I М. Сперанський. Він розробив фінансовий план, що складався з двох частин: перша містила традиційну систему заходів, з одного боку, зі скорочення видатків, з іншого – збільшення доходів держави. У другій частині вперше в російській практиці була запропонована методологія розробки бюджету, що закріплювала його стійкість і збалансованість, зокрема державні видатки об'єднувалися в три групи:

необхідні, від яких неможливо відмовитися; корисні, які можна частково скоротити; надлишкові, які можна виключити повністю. Зазначені методологічні принципи певною мірою використовувалися Міністерством фінансів Росії протягом майже століття, що дозволило поетапно підійти до збалансованого державного бюджету. Разом із тим здійснення розподілу бюджетних видатків на три складові є важливим і складним завданням. Від ефективності його вирішення залежить макроекономічна ситуація та ступінь спроможності держави впливати на економічну рецесію.

Бюджетного планування досягає обґрунтовані пропорції в розподілі валового внутрішнього продукту між галузями економіки і територіями країни, забезпечуються фінансовими ресурсами пріоритетні сфери економічної діяльності, проводиться єдина фінансова політика у державі. Бюджетне планування відіграє важливу роль у розподілі валового внутрішнього продукту на фонди споживання і нагромадження та у забезпеченні збалансованого розвитку економіки країни [9]. Формування бюджету є процесом визначення джерел створення і напрямів використання бюджетних ресурсів в економіці держави з метою забезпечення її соціально-економічного розвитку. Цей процес передбачає застосування певних методів планування, які найбільш вдало можуть задовольнити його умови та цілі у певній країні. Методами планування є такі: коефіцієнтів, нормативний, балансовий, прямого розрахунку, екстраполяції, економічного аналізу та програмно-цільовий метод планування бюджету [9].

Питання формування видатків бюджету відіграють вагомий роль у досягненні поставлених завдань соціально-економічного розвитку країни, виконанні державою відповідних суспільних функцій. Здатність видатків бюджету як важливого інструменту макроекономічної політики впливати на економічні процеси в державі забезпечується передусім фінансуванням структурної перебудови економіки, інноваційних, конкурентоспроможних технологій, пріоритетних наукових досліджень. Фінансування соціальної інфраструктури позитивно впливає на збереження та прискорення розвитку людського капіталу, підвищення якості соціального захисту малозабезпечених верств населення, освітянських, медичних послуг.

На дієвість бюджетного регулювання суттєво впливає функціональна структура видатків бюджету, яка відіграє вагомий роль у розподілі ресурсів між різними секторами економіки, формуванні сукупного попиту та досягненні суспільного розвитку. Формування видатків бюджету повинно здійснюватися із врахуванням циклічності економічного розвитку, необхідності забезпечення достатнього рівня інституційних перетворень економічного середовища, використання дієвих бюджетних механізмів, інтеграції у бюджетний процес середньострокового бюджетного планування на рівні головних розпорядників бюджетних коштів, удосконалення системи моніторингу ефективності бюджетних програм. Принципи та механізми на яких ґрунтується система планування видатків бюджету виступають в якості інструменту державного регулювання економіки. Створення необхідних умов функціонування дієвої системи формування видатків бюджету відбувається під впливом структурних суспільних змін та залежать від інституційної спроможності економіки. На рівень якості планування бюджетних видатків впливають ефективність управлінських рішень учасників бюджетного процесу, ступінь їх спрямування на досягнення стратегічних цілей розвитку країни, врахування результатів аналізу поточного соціально-економічного стану, напрацьованого досвіду та оцінки відповідних прогностичних показників.

Використання видатків бюджету як інструменту регулювання соціально-економічного розвитку країни мають певні особливості в період трансформаційних змін в економіці, її структурної перебудови, які полягають у забезпеченні макроекономічної рівноваги, створенні сприятливого фінансово-економічного середовища для розвитку ринкових відносин, підтримки стратегічних галузей економіки, у тому числі, що спрямовані на внутрішнє споживання. Бюджетне регулювання у сфері видатків як макроекономічний регулятор відтворювальних процесів, є однією з важливих складових фінансової політики держави, за своїм призначенням спрямовується на реалізацію стратегічних пріоритетів розвитку країни. Важливим напрямом регулюючої ролі видатків бюджету є вплив на якісний рівень суспільних послуг та соціального забезпечення населення в країні. Формування бюджетної політики у сфері видатків здійснюється із врахуванням обґрунтованих напрямів соціально-економічного розвитку країни, спрямовується на забезпечення сприятливого макроекономічного середовища, стабілізацію та прозорість системи державних фінансів, достатніх темпів економічного зростання, підвищення конкурентоспроможності економіки.

На етапі економічних перетворень у країні посилюється регулююча роль бюджету, яка полягає у перерозподілі валового внутрішнього продукту (ВВП) між сферами економічної діяльності, адміністративно-територіальними одиницями країни, різними соціальними групами населення для забезпечення ефективності соціально-економічного розвитку. Держава відіграє активну роль у регулюванні економічних процесів, належному забезпеченні соціального захисту громадян. Бюджетна політика суттєво впливає на темпи економічного розвитку країни, створення оптимальних умов для структурної перебудови економіки, активізацію процесів інноваційного розвитку, сприяє розбудові соціальної інфраструктури, що є передумовами забезпечення дієвого суспільного розвитку [7].

Оскільки бюджет виступає одним із основних інструментів державного регулювання економіки, становлення ефективної бюджетної системи є необхідною умовою для досягнення економічного розвитку будь-якої країни. Бюджетна політика, яка реалізується через систему бюджетних механізмів, повинна забезпечувати бюджетну рівновагу та дієвий вплив на соціально-економічні процеси. Механізм формування обсягу та структури доходів і видатків бюджету є важливою складовою бюджетного регулювання для забезпечення всебічного розвитку суспільства. Особливо важливо вирішити це завдання для транзитивних економік, які відзначаються

динамізмом суспільного середовища, тому необхідні підвищення ролі бюджетної політики у системі державного регулювання та розробка концептуальних засад побудови її ефективної моделі. Бюджетна і монетарна політики є важливими інструментами впливу на рівень розвитку економіки. Особливого значення набуває регулювання бюджетних і грошово-кредитних відносин в умовах трансформаційної економіки.

Основним інструментом державного регулювання соціально економічного розвитку є перспективне бюджетне планування зміст якого полягає у розробці основних напрямів формування та використання бюджетних коштів на середньостроковий період, зважаючи на необхідність виконання завдань, які постають перед суспільством на певному етапі його розвитку. У процесі перспективного бюджетного планування створюються умови для розв'язання важливих проблем державного впливу на економічний розвиток. Проведення цілеспрямованої бюджетної політики передбачає запровадження стратегічного бюджетного планування, яке є необхідною умовою посилення впливу бюджетного регулювання на соціально-економічний розвиток країни. З метою активізації впливу бюджетної системи на розвиток суспільства потрібно вживати заходи, спрямовані на підвищення рівня збалансованості й прозорості бюджету, ефективності витрачання бюджетних коштів, удосконалення міжбюджетних відносин, забезпечення якісного виконання бюджетів усіх рівнів, здійснення дієвого фінансового контролю [10].

Поряд із запровадженням у бюджетний процес програмно-цільового методу планування бюджету з метою суттєвого підвищення рівня державного регулювання у сфері видатків бюджету необхідним є удосконалення теоретичних положень та методологічних засад зазначеного методу. Наукове обґрунтування удосконалення методології функціонування програмно-цільового методу планування видаткової частини бюджету покращить якість і збалансованість системи бюджетного регулювання соціально-економічного розвитку держави, надасть можливість підвищити дієвість державного регулювання фінансово-бюджетних відносин у системі макроекономічного розвитку. Перехід від управління видатками до управління відповідними результатами як складової програмно-цільового методу планування бюджету є необхідним задля посилення впливу держави на економічний розвиток.

Для забезпечення дійового контролю за ефективним використанням бюджетних коштів важливе значення має застосування відповідних принципів при формуванні бюджетних програм. Бюджетні програми повинні мати чітку структуру, їхні завдання та напрями мають бути достатньою мірою деталізовані, що уможливить гнучке управління програмами, контрольованість їх виконання, прозорість; обсяг кожної програми має бути оптимальним для забезпечення ефективності управління та успішної її реалізації; необхідне встановлення чіткого взаємозв'язку між витрачанням бюджетних коштів і очікуваними результатами виконання програм, що надасть можливість приймати обґрунтовані рішення в умовах обмеженості бюджетних ресурсів; мають бути враховані всі напрями здійснених витрат як капітальних, так і поточних у вигляді співвідношення бюджетних затрат і отриманих результатів при оцінці ефективності програми; повинна забезпечуватися чітка управлінська підзвітність у процесі реалізації програм.

Формування бюджетних програм сприяє прийняттю більш ефективних рішень щодо необхідності та доцільності здійснення видатків за рахунок бюджетних коштів, створенню таких умов для розробки і реалізації бюджетної політики, за яких стає можливим прийняття значно оптимальніших фінансових рішень стосовно обсягів видатків бюджету. За результатами виконання бюджетних програм розпорядник бюджетних коштів складає річний звіт про виконання паспортів бюджетних програм, який разом із іншими видами звітності є підставою для визначення фактичних результативних показників та аналізу ефективності виконання кожної бюджетної програми, що враховується при прийнятті рішення про фінансування у наступних бюджетних періодах. Квартальний звіт про виконання паспортів бюджетних програм є підставою для визначення фактичних результативних показників, аналізу ефективності виконання кожної бюджетної програми та врегулювання проблемних питань, що виникають у процесі їх виконання. Застосування результативних показників бюджетної програми сприяє якісному та кількісному аналізу стану виконання програми в частині фінансового забезпечення реалізації її заходів та ефективного виконання, дає змогу дослідити ефективність використання бюджетних коштів, співвідношення досягнутих результатів та витрат, необхідність програми, її тривалість, відповідність визначеній меті, порівняти результати виконання бюджетних програм у динаміці за роками та між головними розпорядниками бюджетних коштів.

У країнах ЄС наприкінці минулого століття було визначено, що бюджетний процес буде заснований на методології розробки, ухвалення і виконання бюджету визначає перехід до середньострокового бюджетного планування. Цей метод надав можливість для розробки і виконання бюджетних програм, що виходять за часові межі року та припускає планування витрат на основі розділення діючих зобов'язань. Таким чином, на початку трирічного планування видаткова частина бюджетів визначалась відповідно до прийнятих раніше зобов'язань. Додаткові засоби, що виникали у міру просування усередині трирічного циклу, спрямовувалися на фінансування нових зобов'язань відповідно до нормативно-правових актів державної влади і органів місцевого самоврядування. Особливості регулювання бюджетної сфери у країнах ЄС полягають у використанні середньострокового планування бюджетних доходів, видатків, бюджетного дефіциту, обсягу державного боргу. Однак через коливання економічної кон'юнктури виникають певні труднощі щодо здійснення ефективної бюджетної політики. Нині основними завданнями бюджетної політики є обмеження розмірів дефіциту бюджету та державного боргу з одночасним стимулюванням інноваційних процесів, що вимагає виваженого управління бюджетними ресурсами.

Дієвим підходом до бюджетного планування є програмно-цільовий метод, який ґрунтується на раціональному управлінні бюджетними коштами та спрямований на вирішення соціально-економічних питань, що стоять перед суспільством на певному етапі його розвитку. Формування бюджету за програмно-цільовим методом дозволяє визначити бюджетні показники на основі планування відповідних суспільно значущих завдань на рівні держави, адміністративно-територіальних одиниць, відповідних галузей економіки, соціальної сфери, забезпечити розробку дієвих заходів щодо їх досягнення у встановлені терміни. Програмно-цільовий метод планування видатків є інструментом середньострокового бюджетного планування, за допомогою якого забезпечується формування структури видатків на перспективу за пріоритетами, що відповідають стратегічним цілям держави з метою реалізації завдань соціального та економічного розвитку країни [8].

Із метою проведення збалансованої бюджетної політики необхідно розвивати методологічні засади середньострокового бюджетного прогнозування та програмно-цільового методу планування видатків бюджету, посилювати взаємозв'язок річного і перспективного бюджетного планування, застосовувати сучасні форми і методи управління бюджетними коштами, державним та місцевим боргом, зміцнювати фінансову основу місцевих бюджетів, удосконалювати систему державного внутрішнього фінансового контролю та посилювати відповідальність учасників бюджетного процесу; посилювати стимулюючу функцію податкової системи відповідно до пріоритетів державної політики соціально-економічного розвитку. Для розробки і реалізації дієвого бюджетного регулювання пріоритети бюджетної політики повинні визначатися на базі циклічності економічного розвитку, стану державних фінансів та запасу стійкості бюджетної системи, на кожному етапі економічного розвитку існує необхідність обґрунтування та запровадження відповідних важелів бюджетного механізму.

Упорядкування бюджетних програм здійснюється з урахуванням планів діяльності головних розпорядників бюджетних коштів, спрямованих на виконання покладених на них функцій та завдань. Вагомим є розроблення та запровадження оцінки виконання програм шляхом порівняння результатів виконання бюджетних програм між розпорядниками коштів та головними розпорядниками коштів, визначення найбільш ефективних бюджетних програм, планування показників на наступний бюджетний період на основі фактичного виконання в минулому періоді. Доцільність реалізації бюджетної програми має ґрунтуватися на основі кінцевих стратегічних цілей, передбачених планами діяльності головного розпорядника бюджетних коштів [7].

Середньострокове бюджетне планування є інструментом формування послідовної та виваженої бюджетної політики держави. З метою розвитку системи планування видаткової частини державного бюджету необхідним є розробка методологічних засад складання органами влади планів діяльності на відповідний період на основі цілей, завдань та очікуваних результатів функціонування у перспективі відповідно до встановлених пріоритетів у державних програмних документах. Важливим є поглиблення взаємозв'язку між стратегічними планами діяльності розпорядника та плануванням бюджету шляхом запровадження планування за відповідною методологією. На основі розробленої структурно-функціональної моделі планування та виконання видаткової частини бюджету розвинуто положення щодо доцільності інституційних змін механізму бюджетного регулювання.

Висновки. Система бюджетного планування потребує подальшого вдосконалення за рахунок розвитку інституційних засад бюджетного процесу. Модернізація бюджетних програм має відбуватися за рахунок розширення стратегічних цілей, досягнення яких покладено на головного розпорядника бюджетних коштів. Важливим є запровадження у процес бюджетного планування механізму розробки щорічних доповідей головними розпорядниками бюджетних коштів про досягнуті результати. Вагомим є розроблення та запровадження оцінки виконання бюджетних програм шляхом порівняння результатів їх виконання між головними розпорядниками коштів та розпорядниками коштів нижчого рівня, визначення найбільш ефективних бюджетних програм, планування показників на наступний бюджетний період на основі фактичного виконання в минулому періоді. Доцільність реалізації бюджетної програми має базуватися на основі кінцевих стратегічних цілей, передбачених планами діяльності головного розпорядника бюджетних коштів. Необхідною умовою підвищення якості процесу бюджетного планування є встановлення довгострокових цілей та завдань бюджетної стратегії, кількісних та якісних критеріїв їх виконання і на цій основі визначення обсягів бюджетних ресурсів на перспективу. Розробка прогнозних бюджетних показників на довгострокову перспективу, бюджетної стратегії з урахуванням циклічності економічного розвитку сприятиме підвищенню керованості бюджетного процесу.

Список використаних джерел

1. Бюкенен Дж. Суспільні фінанси і суспільний вибір / Дж. Бюкенен, М. Масгрейв, А.Річард; пер. з англ. – Київ : Києво-Могилян. акад., 2004. – 176 с.
2. Боголіб Т.М. Забезпечення стійкості бюджетної системи України в умовах кризових явищ // Економічний часопис XXI. – 2014. - №7-8. – С. 72-86.
3. Запатріна І.В. Бюджетний механізм економічного зростання : монографія / І.В. Запатріна. – Київ: Ін-т соц.-екон. стратегій, 2007. – 528 с.
4. Лисяк Л.В. Бюджетна політика у системі державного регулювання соціально-економічного розвитку України : монографія / Л.В. Лисяк – Київ : ДНУ АФУ, 2009. - 600с.
5. Самуельсон П.Э. Экономика. – 18-е изд. / П.Э. Самуельсон, В.Д. Нордхаус ; пер.с англ. - Москва : Вильямс, 2010. – 1360 с.

6. Теорія фінансів / За ред. В.М. Федосова, С.І.Юрія. – Київ : ЦУЛ, 2010. – 576 с.
7. Максюта А.А., Чугунов І.Я. Бюджетна складова суспільного розвитку // Вісник КНТЕУ. – 2012. – № 3. – С. 45–54.
8. Чугунов І.Я. Довгострокова бюджетна стратегія у системі економічної циклічності / І.Я. Чугунов // Вісник КНТЕУ. – 2014. – № 5. – С. 64–77.
9. Чугунов І.Я. Бюджетно-податкова політика в умовах інституційних перетворень / І.Я. Чугунов, В.Д.Макогон // Вісник КНТЕУ. – 2014. – № 4. – С. 79–91.
10. Чугунов І.Я., Лондар С.Л. Фінансово-бюджетні відносини: аналіз тенденцій розвитку в умовах трансформації економіки. – Київ : Міністерство фінансів України, Львівський національний університет ім. І. Франка, 2002. – 203 с.

References

1. Biukenen Dž., Mashrejev M., Ričard A. *Suspiřni finansy i suspiřny vybir*; per. z anhl. – K. : Kyevo-Mohylian. akad., 2004. – 176 s.
2. Boholib T.M. *Zabezpečennia stijkosti biudžetnoji systemy Ukrajinu v umovach kryzovych javyšč* // *Ekonomičny časopys XXI*. – 2014. – №7-8. – S. 72-86.
3. Zapatrina I.V. *Biudžetny mehanizm ekonomičnoho zrostantia : monohrafija K.* : In-t soc.-ekon. stratehij, 2007. – 528 s.
4. Lysiak L.V. *Biudžetna polityka u systemi deržavnoho rehuliuвання socialno-ekonomičnoho rozvytku Ukrajinu : monohrafija K.* : DNNU AFU, 2009. – 600 s.
5. Samuelson P.E., Nordchaus V.D. *Ekonomyka*. – 18-e yzd. ; per.s anhl. M. : Vyljams, 2010. – 1360 s.
6. *Teorija finansiv / Za red. V.M. Fedosova, S.I. Jurija*. – K. : Centr učbovoji literatury, 2010. – 576 s.
7. Maksjuta A.A., Čuhunov I.Ja. *Biudžetna skladova suspiřnoho rozvytku* // *Visnyk KNTEU*. – 2012. – № 3. – S. 45–54.
8. Čuhunov I.Ja. *Dovhostrokovna biudžetna stratehija u systemi ekonomičnoji cykličnosti* // *Visnyk KNTEU*. – 2014. – № 5. – S. 64–77.
9. Čuhunov I.Ja., Makohon V.D. *Biudžetno-podatkovna polityka v umovach instytucijnych peretvoreń* // *Visnyk KNTEU*. – 2014. – № 4. – S. 79–91.
10. Čuhunov I.Ja., Londar S.L. *Finansovo-biudžetni vidnosyny: analiz tendencij rozvytku v umovach transformacij ekonomiky*. – K. : Ministerstvo finansiv Ukrajinu, L'vivský nacionalný universytet im. I.Franka, 2002. – 203 s.

ДАНИ ПРО АВТОРА

Шаповал Станіслав Леонідович аспірант кафедри фінансів Київського національного торговельно-економічного університету, вул. Кіото, 19, м. Київ, 02156, Україна

ДАННЫЕ ОБ АВТОРЕ

Шаповал Станіслав Леонідович аспірант кафедри фінансов Київського національного торгово-економічного університету, ул. Киото, 19, г. Киев, 02156, Украина

INFORMATION ON THE AUTHOR

Shapoval Stanislav

postgraduate Department of Finance Kyiv National trade and economic University, 19 Kioto str., Kyiv, 02156, Ukraine.

УДК 336

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУВАННЯ В УКРАЇНІ

Бобух С.О.

Предметом дослідження є державне бюджетування в Україні.

Метою дослідження є характеристика та аналіз сучасних тенденцій державного бюджетування в Україні.

Методи, що були використані в процесі дослідження: узагальнення, метод порівняльного аналізу, статистичний та інші методи дослідження.

Результати роботи. Охарактеризовано та проаналізовано тенденції державного бюджетування в Україні на сучасному етапі.

Галузь застосування результатів: Міністерство фінансів України, Верховна Рада України, органи місцевого самоврядування.

Висновки. Бюджетування – це специфічна форма бюджетного менеджменту, його важлива складова, пов'язана з розробкою та аналізом бюджетів, окремих кошторисів і державних програм на основі альтернативних варіантів. Процес бюджетування почав поступово поширюватися на різні сфери фінансів.